

FÖRSVARSKOSTNADERNA

ÖVERBEFÄLHAVARENS anslagsäskanden för budgetåret 1953—1954 ha redan framkallat en omfattande pressdebatt. På sina håll ha de stora siffrorna uppenbarligen varit fullständigt oväntade och därigenom verkat nära nog som en chock. På annat sätt har man svårt att förstå den här och var starkt negativa tendensen i ställningstagandet. De betänksamma och återhållsamma rösterna räkna över huvud taget majoritet. Det verkar nästan som om man trodde, att ÖB har tagit till med prutmån den här gången och att det därför är fullt i sin ordning att — utan närmare underlag till motivering — kräva reduceringar redan innan den sakliga granskningen i Kungl. Maj:ts kansli har ägt rum.

Ytligt sett är kanske denna reaktion lätt att förstå. Siffrorna ha sprungit i höjden på ett nästan skrämmande sätt och ökningen i förhållande till löpande försvarsbudget verkar överraskande stor. ÖB:s äskanden sluta som bekant på 2 250 milj. kronor. Därtill komma avsevärda försvarskostnader på andra områden och under andra huvudtitlar. Så begär som bekant civilförsvarsstyrelsen drygt 152 milj. kronor och även det ekonomiska och psykologiska försvaret kräver sin dryga tribut.

Det som i ÖB:s äskanden har gjort det kanske starkaste intrycket är den framräknade genomsnittliga årskostnaden t. o. m. budgetåret 1958—1959. Den anges, i penningvärdet den 1 juli i år, till omkring 2 140 milj. kronor, vilket beräknas motsvara omkring 5 % av bruttonationalinkomsten. Motsvarande procentsiffra för löpande budgetår är för USA 18, Canada 14, Storbritannien 13, Frankrike 11, Holland 9, Italien 8. I Norge tar försvaret 7 %, men därtill komma icke oväsentliga tillskott av medel från Atlantunionen.

Redan denna sifferjämförelse visar ju, att folken i ett flertal länder, i själva verket nästan alla, i Västeuropa ha att bära väsentligt tyngre försvarsbördor än de nu för vårt land aktuella. Man bör visserligen inte driva denna jämförelse alltför hårt, då en rad faktorer kunna vara svåra att avväga, och sant är också, att Sveriges försvar, i motsats till förhållandet i flera av dessa länder, har vidmakthållits och utvecklats under hela efterkrigstiden. Men

Försvarskostnaderna

den slutsatsen är i varje fall obestridlig, att dessa folk nu offra mera för sitt försvar än vårt folk och för övrigt inte bara i fråga om pengar. De nu i pressdebatten framkastade påståendena, att försvarskostnader av denna storleksordning överstiga vår ekonomiska bärkraft och skulle sätta betydelsefulla delar av våra sociala välfärdsanordningar på spel måste betecknas som illa övervägda överord, utan allt sakligt underlag. Försvarsbudgeten kommer alltså att kräva mellan 20 och 25 % av den samlade statsbudgeten, en förvisso hög siffra som dock överträffas flerstädes utomlands.

Man efterlyser givetvis de närmare orsakerna till att siffrorna på detta sätt springa i höjden. ÖB har klart redovisat dessa orsaker. Inte mindre än 35 % anges vara automatiska kostnadsökningar, föranledda av den allmänna höjningen av pris- och lönenivån. Det är det sjunkande penningvärdet, som nu kan klart avläsas även här och däråt kunna i varje fall försvarets myndigheter ingenting göra. Man noterar också, att ingen utvidgning av försvarets organisation nu ifrågasättes. Vad det gäller är alltså, om denna av statsmakterna tidigare fastställda organisatoriska ram skall bibehållas eller minskas. Redan en enkel hänvisning till vår alliansfria utrikespolitik och till läget runt omkring oss borde väl göra klart för varje ansvarskännande medborgare, att någon minskning inte kan ifrågakomma. Och då återstår ingenting annat än att bita i äpplet, även om det kan förefalla surt.

Nå, men de 65 % av kostnadsökningarna? De återgå på det faktum, att det nu är första gången som de verkliga kostnaderna för ett vidmakthållande av försvarsorganisationen ha fått slå igenom i äskandena. Tidigare har man, särskilt inom armén och kustartilleriet, kunnat falla tillbaka på den mångfald materiel som anskaffades under beredskapsåren och materielens kontinuerliga omsättning och förnyelse har blivit eftersatt. Det går inte längre, särskilt med tanke på den hypersnabba tekniska utvecklingen. Man har också dragits med vissa allvarliga brister, inte minst i fråga om ammunition, som av beredskapsskäl måste hävas. Och vidare har ju som bekant, ända intill de senaste åren, utbildningsverksamheten varit beskuren, särskilt i fråga om repetitionsövningar. Slutligen har såväl försvarets byggnadsverksamhet — befästningar, bergrum, underhåll — som forskning svältfötts under en rad av år, men läget där har nu blivit sådant att det vore oförsvarligt att längre uppskjuta av alla som nödvändiga insedda arbetsuppgifter.

De sålunda under flera år ackumulerade anslagskraven ha när-

mare utformats i de långtidsplaner, som ingå som väsentligt underlag för ÖB:s äskanden. Flygvapnet har sedan länge en fastställd »rullande» plan för sin flygplansanskaffning. För flottan antog vårriksdagen en sjuårsplan för ersättningsbyggnad av fartyg. Nu ha tillkommit långsiktsplaner för arméns tygmateriel, för kustartilleriets modernisering och för flottans vapenutrustning m. m. Erfarenheten har klart visat, att dessa långsiktsplaner ge det nödvändiga fasta underlaget för organisations- och utbildningsarbetet, varjämte de själfallet skapa förutsättningar för ett mera rationellt industriellt anskaffningsprogram. De verka med andra ord främjande för såväl ökad effektivitet som bättre ekonomi.

Världsläget har inte blivit bättre, krigsriskerna inte mindre. Det kan inte vara rimligt att nu minska vår försvarskraft. När regeringen går att sakligt pröva ÖB:s anslagsäskanden för nästa budgetår, kommer det därför säkert att visa sig att dessa äro fast grundade och väl avvägda och att de låta sig utan avgörande olägenhet inpassa i en klok rikshushållning.